

Om udgivelsen af landmandserindringer fra 1910-1960.

af Gudrun Gormsen

Den store mængde landmandserindringer, som i begyndelsen af 1990'erne indkom til Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver og Landbohistorisk Selskab, er et meget værdifuldt kildemateriale, der belyser mange forskellige sider af det danske landbosamfund i dette århundrede.

Til dette nummer af Bol og By har Gudrun Gormsen, der er medlem af Landbohistorisk Selskab, efter en meget foreløbig og hastig gennemgang af dette meget omfattende materiale udvalgt 14 erindringer, hvorfra der er gengivet en række uddrag.

Erindringer har altid en meget stor og umiddelbar gennemslagskraft. Derfor har det ved publiceringen af en lille brøkdel af dette erindringsstof først og fremmest været hensigten at bringe uddrag af livshistorierne, uden at der skulle foretages nogen egentlig bearbejdning af dem. Beretningerne har skullet tale for sig selv. Derved får man det bedste indtryk af erindringernes karakter og af deres bredde og variation.

Det har dog været nødvendigt at foretage en vis redigering af de enkelte erindringer. Det har været nødvendigt, fordi mange af optegnelserne er meget omfangsrige; men også fordi vi gerne har villet gøre den samlede

læsning af de udvalgte beretninger lige så varieret og levende som læsningen af de enkelte erindringer.

Tematisk er der sket en udvælgelse, således at uddragene fra erindringsmaterialet hovedsagelig er koncentreret om landmandens uddannelse og hans etablering som selvstændig jordbruger på egen ejendom eller gård. Barndomserindringer og den udvikling, der er sket på de enkelte brug i manddomsårene, er derfor stort set udeladt i denne udgivelse. For at sikre en vis bredde og sammenhæng i de enkelte erindringer er tematiseringen dog ikke håndhævet mere snævert, end at der i enkelte tilfælde også er blevet plads til erindringsglimt, der omhandler barndomstiden, mens der i andre tilfælde er sket en sammenfatning af levnedsløbet også for en senere tid end ungdomsårene og de tidlige etableringsår.

Der er endvidere ved udvælgelsen taget hensyn til, at det gengivne materiale skulle opvise en jævn geografisk spredning, og at såvel små som større landbrug skulle være repræsenteret. Det udvalgte materiale fordeler sig derfor nogenlunde ligeligt på husmandshjem og gårdmandshjem, og der er erindringer fra Sjælland og Fyn samt fra forskellige egne i Jylland.

I de enkelte meddeleres omtale af tjenesteplasser er der endvidere sket en redigering i stoffet, således at man får belyst forskellige sider af arbejdsorganisationen og -rytmen, af driftsmåder og den teknologiske og økonomiske udvikling i landbruget.

Tidsmæssigt set er langt de fleste meddelere født mellem 1914 og 1925. To er født i henholdsvis 1904 og 1908 og en i 1928. De arbejdede altså hovedsageligt som karle i landbruget i 1930'erne og 40'erne og etablerede sig i 1940'erne og 1950'erne. Deres omtale af skoleophold på efterskoler, højskoler og landbrugsskoler er medtaget. Endelig er også afsnit, der beretter om tjenestefolkenes

vilkår, fritid og fritidsbeskæftigelser i vid udstrækning medtaget.

Alle beretninger er omskrevet til moderne, dansk retskrivning. Ellers er der ikke foretaget nogen ændringer i den skrevne tekst, idet det klart har været hensigten at lade de enkelte erindringer tale for sig selv. Dog er der som nævnt foretaget udvalg i de enkelte meddeleres beretning, og disse udvalg er i udgivelsen sammenskrevet, således at de fremtræder som en sammenhængende tekst. Udeladelser af original tekst fra beretningen er i denne udgivelse markeret med en tankestreg. (-)

